

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindellicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1696. Soc. 157.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

condonarent, quidquid adversus ipsos peccasset, aut in quibus fuisset offendiculo. Virgo sanctissima Annunciationis suae die eum afferuit incolis Regiae coelestis.

Joannis Fernandii.

16. Eborae 13. Julii Joannes Fernandus Londini socius nostrorum aplexia sublatus est. Illuc navigarat cum Regina, & Antonio Fernandio illius Confessario, Patriam habuit Portelium. Singulari eminebat charitate praesertim erga infirmos. Londini Catholicis egentibus, & aegrotantibus frequens erat auxiliator tum pecuniis, tum medicamentis, quae suis manibus parabat, eorum quippe conficiendorum artem noverat. Nullus illi sermo gravior, quam de rebus divinis, ac de SS. Eucharistia, quam praeter solitos dies saepius accipiebat. Annis postremis illi facultas concessa se eadem quotidie reficiendi. Donavit facello Valboniae villae suburbanae Eborensis Collegii, quidquid argenti in eo cernitur. Simulacrum Virginis locatum in ara ad latus dextrum curavit in precipuam transferri, quam occupabat effigies divi Xaverii, cui dicatur sacellum.

Annus 1696. Soc. 157.

Congregatio Provincialis.

Aprili mense habitus Provinciae Conventus ad creandos, qui cum jure suffragii Romam irent, ut comitiis universae Societatis interessent. Expleto enim novennio, a quo alia comitia fuere celebrata, juxta decreta Pontificum cogendus fuit Generalis Conventus, eumque in Novembrem hujus anni indixit P. N. Thyrsus. Electi Emmanuelem Corream Provinciam comitaturi Franciscus Coelius Rector Conimbricensis, & Vincentius Lilius Bracharensis Rector. Terrestri itinere profecti. Pervenerant Almassamum in Castella, cum subitanea mors Vincentium rapuit, erumpente abscessu, qui crasso, & copioso fluxu corrupti humoris, gutture suffocato, interceptis spiritibus reciprocationem die undecimam Maji. Erat patria Ulyssiponenfis. Tradidit Conimbricam scientias usque ad primariam Theologiae cathedram. Genius illi suavissimus, & beneficus. Pluribus annis rexit Conimbricam Sodalitium S. Ignatii poenitentis. Illius suasionibus Academici clariores conveniebant ad petenda exercitia Sodalitatis. Cibi parcus, amans laboris, & religiosae paupertatis, ac sui castigator fuit. Substitutus P. Franciscus Correa eidem successit. In his Comitiis, creatus Lusitanus Assistentis P. Emmanuel Correa. Ejus loco sequenti anno suscepit onus gubernandi Provinciam P. Antonius Cardozus. Erat praedicta Congregatio decima quarta totius ordinis.

Profecti ad Indiam, & Maranoniam.

2. Undecim tulere suppetias Indicis operariis, praeter duos reliqui Lusitani. Praerat omnibus P. Gaspar Castnerius Monacensis Bavarus, vir apud Sinas Mathesis professione admodum clarus, qui annis labentibus e Sina rediens, ad eam iterum profectus, ut infra dicendum. Maranoniam Provincia opulata duobus eod. missis sacerdotibus, P. Fructuoso Correa & Michaeli Sylva. Duos secum vexere scholasticos tirones. P. Fructuosus tradiderat Eborae Philosophiam, ibat Theologiam docturus cum facultate redeundi, ut fecit absoluto magisterio. Rexit deinde Cetobricense, & Scalabitanum Collegium. Cum haec anno 1720. scribuntur, Eborae Collegium, & Academiam gubernat.

Naufragium P. Francisci de Fonseca.

3. Non est praetermittendum, quod contigit Patri Francisco de Fonseca Maderam revertenti. Degit hodie Viennae Austriae procurans bona, quae Societati legavit architalassus, de quo mentio suis locis facienda. P. Franciscus post magisterium humanioris litteraturae adornabat reditum. Erat in prociatu navis unica, nec ea multi momenti. Aliis de nostris illam conscendere nolentibus, P. Fonseca statuit undis se tradere. Dum socios pro discessu extremo complectitur, accidit, ut inter religiosos amplexus frangeretur crux simulacri Domini ex ipsa pendentis, quod ferebat de collo suspensum ante pectus. Hic ille spem vultu simulans, premens attamen magnum alicujus periculi corde dolorem, ad socios hilari voce: Tandem aliquando finem habuit Crux mea. Falsus est Colle-

Collegii Rector se ad conspectum fractæ Crucis, intus sensisse motam voluntatem ad inhibendam profectionem.

4. Post abitum mulier ad pedes Confessarii in templo nostro declaravit in odium quorundam vectorum illius navis procuratam opem dæmonis, ut navis illa factò naufragio periret; signum jacturæ fore ampullas vitreas inter se occultâ manu collisas. * Januarii 27. navis erat prope Tagi ostium ad arcem divi Juliani, cum ingressum conanti Genuensis vehementer bis impingitur navis, quæ festinabat portum intrare. Hujusmodi collisionibus sic invicem sunt intricatæ naves, ut fundum gubernaculo tangente, ambæ sint in saxa conjectæ. Ipso temporis momento in Madera sunt fractæ, se mutuò ferientes, geminæ vitræ ampullæ. Unde conjectum navem perditam, idque per insulam vulgatum auctore incerto.

5. Horâ quintâ vespere coepit calamitas. P. Fonseca subitâ ruinâ nihil est turbatus: ille miseris, quos portuit, fecit animos, ad peccatorum dolorem excitavit: vectorem unum positâ salutis spe redegit ad sinceram pœnitentiam; hic paulò post tentandæ fortunæ gratiâ, ut in litus evaderet, committit se fluctibus valde tumentibus, & absorbetur. P. Fonseca ad noctis horam undecimam perstitit in fragmento navis, tum mitescente mari, per malum transiit ad Genuensem, inde per ejusdem malum egressus in rupem.

6. Tribuit ille suam incolumitatem cum Virginis rosario de collo suspenso, tum reliquiis D. Xaverii, quas gerebat secum. Illud omnibus erat mirandum; quòd factis crucibus cum reliquiis adversus undas metuendo cumulo allapsas, hæc subter navem se conderent. Si verò pœnitentibus audiendis distentus cessabat à dictis crucibus, undæ in navem prouunt, obruuntque omnem turbam. In litus ejecta navis fragmina, & onus. Id Pater jam in tuto positus cum cognovisset, disertis verbis, ait, pròtinus capsâ mea in litus propellenda est; nam portat pecunias Virginis à Luce; illa non permittet rei suæ jacturam. Magnæ matris curam ostendit eventus; nam jacta, & fracta ad rupes capsâ, insuper ruptis pecuniæ involucris, omnis summa, ne uno quidem deficiente obolo, est reperta.

7. Superest plurimum hoc anno vitâ functorum memoria breviter agenda. Moritur P. Alphonfus Sylveira. In Domo Professa D. Rochi 4. Aprilis spiritum finivit P. Alphonfus Sylveira Ulyssiponensis. Parentes illi Comites de Sarfedis. Primis in religione annis veniens ex Italia Visitator indulisit Alphonso, unde factus ad observantiam negligentior. Monitum, & non curantem de se coercendo Ludovicus Lopus Rector Conimbricensis austerè reprehendit, ac punivit in triclinio; quo salubri medicamento sic deinceps, quid oporteret, considerat, & exequitur, ut sit fassus, se quidquid foret, Ludovici debere severitati. Ad quæque nostri instituti ministeria, etiam humiliora, & religiosarum virtutum exercitia, Moderatores semper invenère facilem, & promptum. Philosophiam, & Theologiam tradidit Ulyssipone.

8. Ibidem 7. Maji P. Josephus Costa Conimbricensis, in Academia suæ p. Josephus Costa. patriæ Philosophiam professus. In procurandis miserorum causis, eorum præsertim, quos carcer reos tenebat, vix habuit studiosiorem. Præscivit suæ mortis tempus: cui prælusit res admiranda. Mercator famulum ob furta apud Judices accusaverat, qui raptum ad carcerem per urbis compita flagellis cædi jubent. Rogante P. Josepho dissimulabant, si mercator condonet. Infimis precibus hunc Pater orat. Promittit ipsi gesturum morem. Verùm promissi immemor Judices adiens damnationem ratam habet. Hic Josephus eum convenire, exposulare, obsecrare. Nec iteratæ preces, nec lacrymæ hominem emolliunt. Igitur, quando, ait Josephus, sic amoris fraterno, & promisso deficis, te cito, ut mecum stes coram supremo Judice, ut rationem des de fide fracta. Risit impius. Josephus paratis rebus ad supremam viam, accedente morbo, lecto se tradit, ac Medicis. Paulò ante mortem illi refertur periisse mercatorem. Nunc, inquit, sequor ego: nec multò post efflat animam quadragesimo tertio ætatis anno.

9. In

P. Stephanus
Coelius,

9. In eadem domo 13. Maji P. Stephanus Coelius Villavissosensis natus annos septem supra septuaginta. In ministeriis Instituti nostri nemo ipso magis indefessus. Ubi noctu audierat januæ tintinnabulum, statim è lecto se proripiebat iturus ad confessiones excipiendas. Conversatio cum sæcularibus & grata, & utilis. Pecuniis emendicatis instauravit præcipuam turris campanam, quæ fracta propter magnitudinem multo sumptu egebat. Assiduitate legendi ad confitentem audiendos torpuit illi corpus, fuitque necessum hæere lecto longum tempus ad mortem usque. Hujusmodi ærumnas tulit mascula patientiâ.

P. Ludov.
Nogueira.

10. Ultimâ Junii septuagenario major P. Ludovicus Nogueira Fermo-liensis. Philosophiam Bracharæ, annos plures moralem scientiam in Portu est professus. Post alia munera obita, confedit in Domo Professæ deditus solvendis dubiis de conscientia, & scribendis libris de re morali, in qua eminebat. Typis commisit volumen de Bulla Cruciatæ Lusitana, & aliud de responsis ad dubia ex se quæsitâ. Natura modestum fecit, & infensum confabulationibus externorum, ac cellæ amatorem.

P. Antonius
Vicira,

11. Trigessimâ Octobris P. Antonius Vicira Ulyssiponensis, sexagenario major. Eboræ Rhetoricam, Conimbricæ Philosophiam, Ulyssipone Theologiam docuit, singularis Magistri nomine. Præterea dotibus ad sacras conciones illustris. Rexit Seminarium Hibernicum, & Collegium D. Antonii. Id conservanda observantia non attendit personas hominum, in nostri Instituti observatione exactissimus. Fugiebat sæcularium commercia, libris evolvendis totus intentus. His victimis in Domo Professæ placata mors, quas alibi depasta fuerit, refero.

P. Xaverius
Mattius,

12. In Collegio D. Antonii 10. Maji è medio sustulit P. Franciscum Xaverium Mattium Vianensem. Insignibus ille donis præditus erat ad magisteria, & sacras conciones. Philosophiam Conimbricæ tradidit, Theologiam Ulyssipone. Ad concionem dixerat egregio plausu, multum indulgens auræ populari, sed postremis annis ambiciosa eloquentiæ pœnitens, totus erat in permovendis animis ad morum, vitæq; emendationem. Cùm affedisset externo febris malignâ ægotanti, mortis traxit originem.

P. Andreas
Cardozus,

13. Eboræ 9. Julii P. Andream Cardozum Conimbricæ ortum. Singulari vir ingenio præclarus fuit cum mansuetioris literaturæ studiis, tum Philosophiæ, ac Theologiæ magisteriis, banc in Eborensi Academia professus usque ad primariam cathedram, & laureatus Doctoris gradu, egit annos plures Academiæ Cancellarium. Ultimis annis valetudinem vehementer attritam tulit animo æquissimo. Sæpe sacras obierat missiones animarum magno proventu. Ulyssipone dixit è pulpito insignis Concionatoris famâ.

Ignatius San-
dius.

14. Bejæ 28. Octobris immaturâ morte præreptus est Ignatius Sandius Portimaniensis Theologus spei non vulgaris propter mores irreprehensos, & præcellens ad scientias ingenium. Nihil æquè procuravit, atque conscientie munditiem. Obsequiosissimè coluit DEI matrem, S. P. Ignatium, Custodem Angelum, ac Divum Stanislaum Kostkam. Dum Bejæ unus è nostris illius frater morti periclitatur, facultate impetratâ illuc properat; die tertiâ postquam accesserat, hæsit illi maligna febris à fratre transfusa. Medicis rem parvi momenti judicantibus non consentit, sed in postremam luctam comparavit animum. Eodem die litteras ad quendam nostrum dans Eboram scripserat se moriturum die Simonis & Judæ Apostolis dicato. Unde patuit à DEO illi manifestatum mortis tempus.

Antonius Ri-
berius.

15. Conimbricæ 15. Augusti non minoris spei Antonius Riberius scholasticus, ortus Ansami. Docebat Latinitatem, cùm petivit ardentem mitti ad Indos; negatâ à Provinciali veniâ scripsit ad Generalem, qui annuit precanti. Sed interim tuborta phthisis optima hæc desideria sufflaminavit. Nihil dubitans sibi pereundum brevi, naviter se disposuit ad mortem. Rogavit Virginem sanctissimam

mam obitum in Assumptionis die festo. Placuit Virgini, & hoc servo augere triumphum suum.

16. His duobus parem virtute Emmanuelem Pontanum scholasticum patriâ Loulensem mors rapuit Eborâ 22. Januarii. Vix alius sui temporis modestior, aut prudenti sinceritate gravior. Anima prorsus Angelica se dabat intendam factis, ac verbis. Videbatur genius ad virtutem natus. In humaniori litteratura, cui operam impendebat, ob ingenii præstantiam singulares fecerat progressus. Illud citra dubium contigit mirabile supremo in morbo. Deliriis mente alienatâ, nihil agitabat præter divina. Si quis ejusmodi sermones misit, aptissima dabat responsa cum sancto pondere.

Emmanuel Pontanus,

Annus 1697. Soc. 158.

I.

BAhiâ apud Brasilos 18. Julii anno ætatis nonagesimo tertio obmutuit illud os facundissimum, Concionator Principum, & Princeps suo tempore Concionatorum P. Antonius Vieira Lusitanus Ulyssiponenfis, vir nullâ commendatione æquandus. Vix in sacro suggesto auditus est, absit verbo invidia, qui cum Vieira conferri possit. Id omnium voces, id tot concionum volumina in lucem edita declarant. Tantumque ejus crevit nomen, ut volentes significare aliquem esse concionatorem præclarissimum, alterum dicant Vieiram. In cujus rei fidem adjungo epigramma concinnatum à P. Paulo Hânfizio Viennæ Auftriæ studiorum Præfecto Generali, oratore, & Poëta suæ ætatis celeberrimo:

Celebrantur exequiæ P. Antonio Vieiræ à Comite Ericirensi.

Ingenium, & virtus, Aquilæ cui denegat alas;
Hic Vieira viâ non valet ire tuâ.

Meum non est Vieiræ acta conscribere, sed narrare, quæ in ejus honorem Ulyssipone gesserit Excellentissimus D. Franciscus Xaverius Comes Ericirensis, heros sui temporis omni litteraturâ excultissimus, & viri tanti dignissimus æstimator.

2. Decrevit igitur Concionatorum primipilo exequias dignas Principe concelebrare. Vestitis templi Domus Professæ parietibus apparatu funebri, pendentibus emblematis, & inscriptionibus sepulchralibus, inanem tumulum multiplici cingente funeralium ordine, & cæterâ in rem pompâ occultam majestatem spirante: appensa præterea intrantibus obvia magni Vieiræ vera effigies: iusta magnificè facta, innumero hominum concursu: luculentam orationem de laudibus P. Vieiræ habuit Reverendissimus D. Emmanuel Sousa, Clericus regularis divinæ providentiæ, filius Excellentissimi D. Francisci Souse Callariffi, è primoribus Dynastis Lusitaniæ. Celebrata hujusmodi funebria mense Decembri diebus proximis festo S. Thomæ Apostoli. Hæc mihi, qui præsens eram, consideranti, & optimis rerum æstimatoribus in ambiguo fuit, utrum ab hac pompa magis inclauerit Vieiræ supra humanum fastigium magnitudo, aut Excellentissimi Comitis supra heroes veneranda animi celsitas. Utrique erectum est monumentum ære perennius, par collaudato heroi, par heroi collaudanti, quem nihil permovet, nisi studium eum condecorandi virum, per quem hæc nostra natio sibi in sacro suggesto nomen peperit immortale.

3. Ad Indiæ regiones transiverunt decem, tres Itali, & septem Lusitani. Hos inter recensebatur Emmanuel à Cunea, natus Aldeæ novæ de Cabo, nondum egressus tirocinium, qui 1. Junii anno 1711. nobilem animam martyrio efflavit apud Maissurenfes in India. Ejus gloriosam vitam jam typis mandavi,

Profecti ad Indiam. P. Emmanuel à Cunea Mar. tyr.

4. Ulyssipone supremum vixit 13. Februarii Dominus Joannes Serramus Vicarius Generalis Archiepiscopi, magnæ pietatis, & vir multæ virtutis. Bona sua reliquit ad erigendum domicilium, in quo educarentur tirones ad Indicas mittendi Provincias, ut apud eas gentes orthodoxa sacra propagarent. De hac

Moritur Joan. Serramus missionum Indiæ Benefactor.

Antonius Franco.

E e e

fun-